

УДК 930:821.161.2-94 Симоненко В.

М. М. Рогожа

ЩОДЕННИКИ ВАСИЛЯ СИМОНЕНКА ЯК ДЖЕРЕЛО ДОСЛІДЖЕННЯ ВИТОКІВ УКРАЇНСЬКОГО ШІСТДЕСЯТНИЦТВА

У статті проведено джерелознавчий аналіз комплексу щоденникових записів Василя Андрійовича Симоненка (1935-1963), як одного з джерел особового походження історії українського шістдесятництва, досліджено їх історичну, інформаційну та громадянську складові. Виокремлено коло творчої молоді Києва та України кінця 50 – початку 60-х років ХХ століття, згаданих у записах, і ставлення до них поета. Висвітлено погляди Василя Симоненка, на політичну, соціокультурну та морально-етичну ситуацію в Україні, викладені в процесі міжособистісного спілкування в роки студентського та кореспондентського життя, еволюцію його творчості під впливом згортання для хрущовської “відлиги” та наростання авторитаризму.

Ключові слова: Василь Симоненко, історичне джерелознавство, джерело, джерела особового походження, щоденники, український рух опору, шістдесятники, репресивний режим.

У джерельній базі з історії українського шістдесятництва важливе місце посідають джерела особового походження, тобто автобіографії, листи, щоденники, спогади тощо [1]. Значна частина з них уже актуалізована в документальних виданнях і наукових дослідженнях. Однак щоденник одного з фундаторів цього патріотичного руху, видатного українського поета Василя Андрійовича Симоненка (1935-1963), більш відомий як “Окрайці думок”, ще не отримав належного осмислення під кутом зору їх джерельного значення для відтворення епохи, в якій зароджувався і динамічно розгортався рух нового покоління інтелектуалів за національне відродження України.

Актуальність означеної проблеми зумовлюється кількома чинниками.

По-перше, на тлі Революції Гідності і агресії путінської Росії зростає роль історичної пам’яті і наукових знань в утвердженні української ідентичності, у вихованні національно-державницької свідомості та формуванні постійної готовності українців відстоювати незалежність, цілісність і суверенітет своєї держави. У цьому зв’язку заслуговує уваги досвід попередніх борців за українську справу, в тому числі й руху шістдесятників, серед фундаторів якого був і В.Симоненко.

По-друге, творчість Василя Симоненка справила величезний вплив на пробудження національно-демократичних і протестно-визвольних настроїв в українському суспільстві. Доречно нагадати, що на вечорі-пам’яті, який проходив у Будинку літераторів 16 січня 1965 р., Іван Дзюба наголосив, що його творчість пронизана національною ідеєю, дихає нею.

По-третє, історія шістдесятництва може бути науково осмислена лише на основі системного залучення усіх видів джерельних свідчень, включаючи й ті, що створені безпосередніми учасниками самого руху. З огляду на це творчість В.Симоненка, його щоденники мають особливе значення для з’ясування мотивів і обставин зародження нової хвилі українського протестного руху на тлі згортання хрущовської відлиги і наростання авторитаризму.

Мета пропонованої розвідки полягає в тому, щоб з урахуванням уже опублікованих робіт, зокрема, М. Сома (1990), А. Ткаченка (1990), П. Ротача (1995), І. Осадчого (1998), Ю. Смолянського (1998), Л. Сердюк-Баран (2004), творчої “Спадщини” поета, упорядкованої В.В. Яременком (2008), а також колективної збірки споминів друзів і колег (часопис “Холодний Яр”, (№2, 2009); ювілейного збірника, присвячений 70-літтю від дня народження Василя Симоненка, з’ясувати особливості щоденникових записів В. Симоненка, як історичного джерела, проаналізувати їх зміст у контексті його творчості і громадянської позиції, розкрити їх інформаційний потенціал для дослідження історії зародження та розгортання руху шістдесятників і дисидентства в цілому.

Перед тим, як безпосередньо перейти до розгляду Щоденників В. Симоненка, видається доцільним зробити декілька попередніх застережень, зумовлених тим, що дослідження такого різновиду джерел не може бути успішним поза зв’язком із епохою, життєвим шляхом автора та його творчістю. Перші поетичні твори В. Симоненка припадають на роки навчання в Київському університеті та початок журналістської роботи. Це був дуже суперечливий період нашої історії. З одного боку, помер Сталін, почалася кампанія викриття і критики культури його особи, після відомих “морозів” наступило деяке “потепління” в суспільному житті, а, з другого, продовжувались репресії, тотальний контроль за інакодумцями, не менш прискіпливою залишалася радянська цензура та боротьба з українським націоналізмом. За таких умов вести відкрито щоденники було дуже ризиковано, тим більше поет догадувався, що він перебуває під наглядом спецслужб та їх агентури. Ось чому маємо дуже скупі відомості про те, коли і за яких обставин зародилася у В.Симоненка думка вести щоденникові нотатки і як вона реалізовувалася на практиці. Скоріше можна говорити лише про ті поодинокі записи, що збереглися чи були опубліковані. Перші з них відносяться до 1952 р., що нині сприймаються як пролог до наступних записів “на заході сонця” поета. В цілому збереглося три умовних групи записів, які за загальною хронологією охоплюють одинадцять років. Найбільшу цінність у контексті історії шістдесятництва мають ті, що відносяться до періоду з вересня 1962 р. до 9 листопада 1963 р. (а за місяць його не стало). Досі залишається немало загадок про долю Щоденників після смерті поета. Як свідчив Роман Корогодський, В.Симоненко невдовзі перед смертю передав їх Івану Світличному, завдяки якому вони опинилися за кордоном і згодом були опубліковані в часописі “Сучасність” [2]. У нашому

дискурсі бралась до уваги як ця публікація, так і вміщені В.Яременком щоденникові тексти в унікальному виданні спадщини Василя Симоненка [3].

Джерельний пласт відомостей, які містять щоденники, може бути досягнутий за умови їх порівняння з іншими свідченнями, зокрема з листами і творами поета, його редакційними матеріалами, значна частина яких зберігається у фонді № 1214 "Симоненко Василь Андрійович" у Центральному державному архіві-музеї літератури і мистецтва України [4]. Йдеться, зокрема, про творчі документи, включаючи низку автографів, листи, документи до біографії, фотографії. Важливу інформацію на ідейні погляди і громадянську позицію В. Симоненка проливають також спогади про нього, твори його побратимів М. Вінграновського, Л. Костенко, І. Драча, Ю. Мушкетика, Д. Павличка, Є. Сверстюка, В. Стуса та ін.

Аналіз щоденникових записів, зроблених В. Симоненком, варто ще раз зауважити, дозволив установити їх хронологічні межі від 1952 до 1963 р. Вони обумовлені специфікою політичного і соціокультурного розвитку суспільства, умов життя і роботи поета. В процесі ознайомлення з поетичними творами, листами до друзів і близьких, газетними матеріалами, підготовленими за період роботи в газетах, зі спогадами колег "по цеху" закрадалася думка про існування утаємничених щоденникових записів. Його громадянський і моральний вибір між власною життєвою позицією та реаліями постсталінського періоду неминуче мав сформувати потребу власної, по-справжньому істинної оцінки побаченого, відчутого і пережитого, яку не можна було висловити відкрито. З цих міркувань, очевидно, й частково езопівська мова щоденникових записів, і стиль поезій, і зміст газетних матеріалів. Мовний діапазон поета достатньо широкий і розмаїтий: для записів використана мова колоритна, близька до народної, у поезіях вона більш образна, часом алегорична, з підтекстом, на роботі – практично постійно офіційна з вживанням елементів тогочасної риторики, лише подекуди пробіски особистого...

Комплексний підхід до аналізу щоденникових записів, поетичної та журналістської творчості дав змогу виокремити декілька провідних сюжетних напрямів, значною мірою індикативних, здатних показати домінування особисто значимих для поета цінностей, суспільне існування яких морально значиме для нього. Граничною чесністю та відкритістю відзначається сам задум щоденникових записів, який окреслює власне кредо поета і громадянина: "Зачинаю цей щоденник не тому, що хочеться побавитися у великого. Мені потрібен друг, з яким я міг би ділитися геть усіма своїми сумнівами. Вірнішого і сердечнішого побратима, ніж папір, я не знаю" [2, с. 13]. Звичайно ж, найбільшим моральним імперативом для поета була та продовжувала залишатися до кінця життя Україна. В її сприйманні переважало захоплення, ґрунтоване на глибокому знанні давньої історії України, переданої дідом (Ф.Т. Щербанем (1873-1949, авт.): "Україно, ти для мене – диво!". Далі ціла строфа заявила про його ставлення до України минулої, сучасної та майбутньої:

*Україно, ти моя молитва,
Ти моя розпука вікова...
Громотить над світом люта битва
За твоє життя, твої права [5].*

Останні два рядки передають найважливіше явище новітньої української історії – нинішню боротьбу українців за справжню незалежність України, яку поет разом з побратимами-шістдесятниками започатковував понад півстоліття тому. Він бачив вічність і нетлінність історії власного народу, його нескореність:

*Упаду я зорею,
Мій вічний народо,
На трагічний і довгий
Чумацький твій шлях.
Нарешті, ніби нагадування, ніби на спомин про себе поет сказав:
Я для тебе горів,
Український народо...
Нарешті каже, звертаючись до України, як до рідної матері:
Ти дала мені радісну вдачу,
Кров гарячу пустила до жил.
Я без тебе нічого не значу,
Ніби птиця без крил.
Кожну хвилю у кожную днину
Гріє душу твоє ім'я,
Ненаглядна, горда, єдина,
Україно моя.*

Життєстверджуючим рефреном і непохитною вірою у майбутнє життя українського народу є наповнені вічною правдою слова поезії, наперекір усім колективізаціям, розкуркуленням, голодоморам і геноцидам:

*Народ мій е! Народ мій завжди буде!
Ніхто не пересилить мій народ!
Поцезнуть всі перевертні й приплуди,
І орди завойовників-заброд! [6, с. 101]*

З одного боку, ця строфа дозволяє глибше осягнути мотиви зародження руху шістдесятників, його ідейні засади, а з другого, – вона надзвичайно актуальна і для сьогоднішнього дня, оскільки вселяє віру в незламність духу українства, додає сил і насаги в боротьбі проти сучасних завойовників.

Селянський син, Василь Симоненко із різних джерел знав сталінську політику щодо села, через призму долі своїх батьків і селян бачив наслідки колективізації та голодомору, коли мати за колгоспні трудовні ледь-ледь могла виплачувати податки... У записі від 19.IX.1962 виявлено соціальний зріз характерної інерційності постсталінського періоду: "Пригадую, йдемо ми з Олесем біля Казбетського ринку. Уздрівши пам'ятник деспота, він запитав мене:

– Тату, хто це?

– Сталін.

Одну мить він дивиться на нього і ніби між іншим запитує:

– А чого він туди виліз?

Справді, Сталін не зійшов на п'єдестал, не люди туди його поставили, а він сам в і л і з – через віроломство, підлість, виліз криваво і зухвало, як і всі кати... Це страшно, коли прижиттєва слава і обожествлення стають посмертною ганьбою. Це взагалі не слава, а тільки іграшка, якою тішаться дорослі діти. Не розуміють цього тільки убогі душею і мозком" [2, с. 14].

В останньому реченні чітко проступила гірка мудрість людини молодого віку, яка уособлює поетове ставлення до Сталіна, його розуміння трагедії насадження сталінізму. Більше того, наявність пам'ятника показала, що після XX з'їзду КПРС (1956) політика десталінізації у громадському житті суспільства практично не проводилася (стосовно заданого пам'ятника, його, виявилось, перенесли з центральної площі обласного центру до одного з передмість – Казбету та встановили знову, авт.).

Із щоденникових записів чітко видно, що життєвий шлях Василя Симоненка в тогочасних умовах був постійною максимумою вибору, оскільки останній період життя поета містив три взаємопов'язаних і взаємозалежних частини (іпостасі). Найперша та найважливіша – творчість поета громадянського спрямування, як відповідь на сучасні поетові історичні події в житті українського народу. Друга – робота в редакції та кореспондентом, якнайближче знайомство з реальним життям простих трудівників села та необхідність дотримуватися в кореспонденціях т. з. генеральної лінії правлячої партії. Третя - найскладніша і найбільш суперечлива – членство в рядах цієї партії як одна з необхідних та обов'язкових умов самореалізації і права на роботу в газеті.

Стосовно останнього з щоденника знайдено філософсько-аналітичне узагальнення, оскільки поет зовсім не мав наміру "повалити богів": "Я виступаю... проти нової релігії, проти лицемірів, які не без успіху намагаються перетворити марксизм в релігію, в прокрустове ложе для науки, мистецтва і любові. Сумні приклади з кібернетики, генетики, ...вічні заклики до жертвування і безкінечні обіцянки "раю на потім" – хіба це вже таке й далеке від трагедії Бруно і Галілея, від псалмо- та іконо писання, від монастирів і царства небесного? Якщо марксизм не вистійть перед шаленим натиском догматизму, він приречений стати релігією. Ніяке вчення не може монополізувати духовне життя людства" [2, с. 15]. А мова про те, що до 1991 року обов'язковою і необхідною умовою всякого виступу, наукової статті, дослідження, монографії чи якоїсь іншої офіційної ситуації обов'язково вимагалось посилання на праці класиків марксизму-ленінізму та цитування праць сучасних перших осіб правлячої партії. Цілковите заперечення догматів, водночас, водночас, відчуття скочування марксизму до догматів релігії, зафіксоване у цілих стосах офіційних документів, періодичних політичних, громадських і наукових видань.

Одним із компонентів ідейних засад шістдесятників було відстоювання свободи, національних та духовних пріоритетів творчості. У цьому контексті важливим є протиріччя поглядів поета вкотре з офіційними настановами режиму. Рядки зі щоденника: "Ледве не задихнувся в пороховому диму ідеологічних баталій. Реалізм отримав чергову перемогу, не творами, правда, а адміністративними заходами" [2, с. 16]. З достатньою мірою вірогідності є підстави стверджувати про відлуння подій щодо опери Костянтина Данькевича "Богдан Хмельницький" (1951) та її нищівної критики в газеті "Правда", де в традиційній риторичі того часу було звинувачено митця у проявах буржуазного націоналізму та нерозумінні принципу соціалістичного реалізму. І далі продовжив: "Принаймні на Україні я не зустрів жодного уболівальника абстракціонізму чи якогось неофутуризму. Реальністю залишається, як і була, формалістичного недоумства в літературі. Бо хіба не формалізм, коли сотні писарчуків за наперед заготовленими схемами обсмоктують десяток другий так званих вічних ідей – люби працю, люби тата й маму, не дивись косо на когось з сусідів?". І узагальнив суспільно значимою думкою: "Формалізм починається там, де закінчується думка. Якщо поет не приносить нових думок та емоцій – він формаліст [2, с. 16]. Окрім того, він наголосив: "Є реалізм, якому служив Шевченко, і є реалізм, що користується послугами Дмитерка¹. Різні речі! Не Дмитерки спадкоємці літератури. Вони живуть з неї, а не для неї" [2, с. 16-17].

Один з друзів поета та колега по "газетярському цеху" з Черкас відзначав, що в середині 1963 року "...перед поетом стояла глуха стіна бюрократично-адміністративного всевладдя. Пробити її – годі було думати"... , оскільки "... побоювалися (вони), езопівської, з підтекстом, мови Симоненка (а може ще і його прямоти, відвертості, сміливості у висловлюваності своїх думок, оцінок і поглядів)" [7, с 118]

Далеко не випадково в щоденникових записах Василя Симоненка знаходимо слова майже шевченківського звучання: "Ні, не так я мріяв жити, як живу. Щасливий той, хто хоче мало від життя – він

¹ Дмитерко Любомир Дмитрович (1911-1985), письменник, поет, прозаїк, драматург, публіцист. Як один із керівників СПУ від поч. 50-х рр. XX ст. брав участь у офіційних викривальних кампаніях, активно і ортодоксально провадив партійну лінію в боротьбі проти націоналізму. У 1960-х р. був редактором журналу "Вітчизна". Його поезія суперечлива, багато в чому декларативна, оспівувала ратні і трудові подвиги народу, боротьбу за мир, братерство та дружбу, славилу партію.

ніколи не розчарується в ньому. Найпростіший і найкоротший шлях до так званого щастя – стати обивателем. Мозок, здатний породжувати мислі, нездатний зробити його власника щасливим” [2, с. 17]. Водночас, моральних страждань завдають посадовці друкованих видань, куди поет надсилав вірші для публікації: “Друзі мої принишкли, про них не чути й слова. Друковані органи стали ще бездарнішими та зухвалішими: “Літературна Україна” каструє мою статтю, “Україна” знущається над віршами. Кожен лакей робить, що йому заманеться...” і продовжив далі... “До цього можна ще додати, що в квітні були зняті мої вірші в “Зміні”, зарізані (?) у “Жовтні”, потім надійшли гарбузи з “Дніпра” і “Вітчизни” [2, с. 18]. І це тоді, коли Василь Симоненко – член Спілки письменників СРСР, визнаним поетом. Мав уже видані книжки..., йшло свідоме замовчування, спрямоване на зникнення поета з пам’яті покоління.

Із записів стає зрозумілим, чому владоможці продовжували боятися поета та його побратимів: “Минулої неділі ми були в Одесі, де місцеві твердолобі натішили нас своїм ідіотським жахом: аби нічого не сталося. Фактично нам заборонили виступати на Шевченківському вечорі. Виходить, Тараса дехто боїться досі. Обивателі від революції” [2, с. 17]. В цих буднях повсякденності (реального всевладдя адміністративно-командної системи) поетові пропонувалося жити та творити, водночас, щомиті ставлячи його перед необхідністю вибору!...

Покоління 1960-х прагнуло поставити перепону поверненню до сталінізму. В.Симоненко критикує тих, хто демонструє небажання позбавлятися стереотипів сталінського минулого. Особливо це стосувалося так званих “висуванців” – людей неосвічених, кар’єристів, морально не готових керувати в нових історичних реаліях. Ці думки знаходимо в записах від 16.X.1962: “Немає нічого страшнішого за необмежену владу в руках обмеженої людини. Голова колгоспу з Єременкового села кричав на зборах від безсилля і люті: Я вам зроблю новий 33-й рік!” [17, с. 15]. Далі з гіркотою констатував, що ніхто й не зупинив цього негідника. Оцей чоловік однією ідіотською фразою перекреслив результати багатьох десятків розумних людей. Цей запис – яскравий зразок критики необмеженої влади в руках обмеженої людини...

Аналіз творчості поета, його щоденникових записів дозволяє виокремити важливі відомості про моральні цінності шістдесятників як людей зі стійкими морально-етичними принципами. Принципи, як відомо, вимагають послідовності та самопожертви. Оскільки “поетам гроші не даються” (Єсенін (1917)), то матеріальні статки родини поета були недостатніми для переходу до творчої роботи. Доводилося годня працювати у редакції газети. Тому вигук: “Будьте прокляті ви, нікчемні гроші! Ви зробили мене рабом газети, і я не міг поїхати з Миколою до Канева” [2, с. 14]. Мова тут навіть не скільки про поета Миколу Вінграновського, скільки про статки родини, заробіток газетяря; партійна влада намагалася через пресу проводити у суспільну свідомість ортодоксальні догми, водночас, не бажала забезпечувати достойного життєвого рівня тих, чиїми мізками та руками це реалізовувалося. Влада використовувала оплату праці як один із засіб матеріальної залежності творчої людини від системи.

Розглядаючи поетичне слово великою цінністю і потужною духовною силою, Василь Симоненко ставився достатньо вимогливо та самокритично до власної творчості: “Я розумію, що поет з мене такий собі. Але бувають і гірші. Такі, як я, теж потрібні для літератури. Ми своїми кволими думками угноїмо ґрунт, на якому виросте гігант. Прийдешній Тарас або Франко. Жду його, як віруючий прирештея Христового” [2, с. 13]. Поет поставив перед собою в атеїстичному соціумі моральний поріг, взявши за вищий зразок відповідальності прирештея Христове. У цьому зв’язку варто окремо зупинитися на виході першої збірки поета “Тиша і грім”(1962), як викликала значний суспільний резонанс, а українське радіо взяло інтерв’ю в поета. Цей текст проливає світло на ідейне і творче кредо В.Симоненка, на його моральний максималізм: “Що я можу сказати про себе? Це так мало прожито і так мало зроблено. Хочеться бути людиною, хочеться робити гарне і добре, хочеться писати такі вірші, які б мали право називатися поезією. І якщо це вдається мені рідко, то це не тому, що я не хочу, а тому, що мало вмю та мало знаю. Найбільше люблю землю, людей, поезію і... село Біївці на Полтавщині, де мати подарувала мені життя. Ненавиджу смерть. Найдужче боюся нещирих друзів. Більше мені сказати про себе нічого. Зараз працюю над другою збіркою. Хочу, щоб вона була кращою від першої” [3, с. 236]. Сам, спеціально не моделюючи ситуацію та залишаючись винятково відкритим і гранично чесним, поет вклав у цих слова вже визначений на той час свій моральний маніфест майбутнього.

Цікавим, з погляду джерельної інформації, є останній щоденниковий запис, зроблений 9 листопада 1962 року. Поет відчував, що перебуває під пильним наглядом режиму, а тому інколи намагався ніби покаятися, дезавуювати критичні висловлювання в тому чи іншому товаристві, скажімо, стосовно свята “Великого Жовтня”, які йшли в розріз з офіційною думкою. У таких випадках на другий день він ніби картав себе за нестриманість: “Треба якось брати себе в руки і менше тельнякати язиком, а більше ворухити мозком. Запізніле каяття завжди схоже на позерство, але у мене немає іншого виходу. Треба вчитися бачити себе збоку!” [2, с. 16]. Оці слова про необхідність “більше ворухити мозком” можна розглядати як усвідомлення небезпеки, яка наближалася до нього. Тим більше, В. Симоненко знав, що перший донос на нього один з „добровільних помічників” МДБ – сусід по гуртожитку зробив ще в 1952 році. Тоді його звинувачували в тому, що він оцінює американського письменника Джека Лондона вище ніж радянського Семена Бабаєвського. Симоненка викликали у спецчастину університету, проводили “профілактичну роботу”, а саме донесення було підшите до справи (формуляру) В. Симоненка¹.

Навіть такий стислий розгляд щоденникових записів Василя Симоненка на тлі його творчості і в контексті історичного джерелознавства дозволяє зробити низку висновків і висловити деякі пропозиції. Заглиблення в ідейну спрямованість записів автора засвідчує його опозицію до проявів тоталітаризму,

¹ Зарецький О.В. Горська Алла під ковпаком КДБ / О.В. Зарецький // Українознавство, 2010. – №4. – С.127.

філософське розуміння ним необхідності змін, продовження деєталінізації, лібералізації і демократизації суспільства. Думки поета про любов до рідної землі і свого народу, захист української мови і культури, свободу творчості заклали ідейне підґрунтя для нової хвилі потужного національного руху шістдесятників, який трансформувалася в політичне дисидентство і в кінцевому рахунку став одним із чинників розпаду СРСР і відновлення незалежності України.

Не випадково, що навіть після смерті поета КДБ продовжував відстежувати вплив його творчості на суспільну свідомість. В Галузевому державному архіві СБУ зберігається текст донесення в ЦК КПУ (січень 1966 р.) про радіопередачу на радіо "Свобода" з нагоди виходу в світ "Окрайців думки" В.Симоненка. У ньому зазначалося, що чекісти ведуть розшук автора передмови Щоденника, виявили її самвидавівські копії, зокрема при арешті Валентина Мороза та інших антирадянщиків.

Джерелознавчий аналіз щоденникових записів поета дозволяє краще осягнути, як зароджувалося нове покоління борців за українську справу, як розгортався його бунт проти режиму, як оновлювався зміст національної ідеї. Цей аналіз засвідчує необхідність подальшого пошуку і дослідження творчої спадщини В.Симоненка, особливо тієї, що приховувалася у радянські часи, як історичного джерела на основі системного підходу до неї як цілісності. Осмислення інформаційного потенціалу цієї спадщини дозволить збагатити наукові знання про зародження і розвиток українського шістдесятництва.

Джерела та література

1. Історичне джерелознавство: Підручник / Авт.: Я.С.Калакура, І.Н. Войцехівська, С.Ф. Павленко та ін. [Гол. ред. С.В. Головка] – К.: Либідь, 2002. – С.419-428.
2. Сучасність. *Ukrainische Gesellschaft für Auslandsstudien e. V. München.* – 1965. – №1. – С. 3-18.
3. Спадщина: У 2 т. / Василь Симоненко: упорядкув., передм., алф. покажч., підбір світлин Василя Яременка. – К.: ДП "Видавничий дім
4. "Персонал", 2008. – (Б-ка українознавства; Вип. 14). – Т. 2: Проза, кн. 1. – 464 с.: іл.
5. Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України (ЦДАМЛМУ). Ф. 1214.
6. Симоненко В. Задивляюсь у твої зіниці / Василь Симоненко // Сучасність. *Ukrainische Gesellschaft für Auslandsstudien e. V. München.* – 1965. – №1. – С. 10-11.
7. Симоненко Василь Андрійович. Твори: У 2т. – Т.1: Поезії. Казки. Байки. З неопублікованого. Проза. Літературні статті. Сторінки щоденника. Листи / Упоряд. Г.П. Білоус. О.К. Лищенко. – Черкаси: Брама-Україна, 2004. – 424 с.
8. Онойко В. "Не так я мріяв жити, як живу" / Віктор Онойко // Холодний Яр. Часопис Черкаської обласної спілки НСП України. – Черкаси, 2009. – № 2. – С. 111-127.

Rogozha M. Vasyl' Symonenko's diaries as the source for research of origins of the Ukrainian Sixties

The paper deals with the source study analysis of diary records of Vasyl' Andriyovych Symonenko (1935-1963) as one of the sources of personal origins in the history of the Ukrainian sixties (shistdesyatnytstvo). Historical, informational and civic dimensions of these sources are researched. The circle of creative youth of Kyiv and Ukraine at 1950 – beginning of 1960-ies is defined in the paper at the base of diary records as well as the attitude of the poet to its representatives. Vasyl' Symonenko's views on political, socio-cultural and moral climate in Ukraine are defined at the base of interpersonal communication during student and news writer years, as well as the evolution of his creative activity at the circumstances of decline of Khrushchev "thaw" and strengthening of authoritarianism.

Key words: Vasyl' Symonenko, historical source study, source, sources of personal origins, diaries, Ukrainian resistance movement, sixties (shistdesyatnyky), repressive regime.